

Uppföljning utredningsuppdrag demens

Förslag till beslut

1. Direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje godkänner förvaltningens rapport.
2. Direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje ger förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheter till ett mobilt demensteam i Norrtälje kommun.
3. Direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje ger förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheter att skapa en funktion för samordning av kognitiv svikt och demensvård i Norrtälje kommun.
4. Direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje ger förvaltningen i uppdrag att återrapporera utredningarna på direktionens sammanträde den 11 december 2025.

Ann-Sophie Holgersson
Förbundsdirektör

Sammanfattning

Ärendet har som syfte att belysa de aktuella behoven och utmaningarna i demensvården i Norrtälje kommun.

Det har framkommit ett behov av att säkerställa att invånare i Norrtälje kommun med kognitiv svikt eller demensdiagnos får utförda demensutredningar på lokal nivå. Socialstyrelsens riktlinjer och den nyligen av regeringen antagna demensstrategin är viktiga hörnstenar för ärendet.

Utredningen grundar sig initialt på en skrivelse från Roslagens Demensförening (2024-04-24 § 58).

Ärendet har även beaktat inkommen frågeställning från Roslagens demensförening om den aktuella situationen och de åtgärder som efterlyses för att möta behoven inom demensvården i Norrtälje kommun diarienummer 2024–420.

För att möta behov och svara mot intentionerna i ny nationell demens strategi föreslår kommunalförbundet utveckling av arbetssätt. Införande av demenssteam och demenssamordnare kan vara ett sätt att stärka vård och omsorg avseende demensvården i Norrtälje kommun, vilket enligt förvaltningen kan vara ett steg att ta för att ytterligare ställa om mot den personcentrerade vården. Förvaltningen ber att få särskilt utreda dessa möjligheter.

Beskrivning av ärendet

Demenssjukdomar är en folksjukdom som drabbar en allt större andel av befolkningen, framför allt bland äldre. I Norrtälje kommun, där den äldre befolkningen ökar, har behovet av en förbättrad demensvård blivit ännu mer påtagligt. Det är av största vikt att skapa förutsättningar för god och nära vård för invånarna, särskilt inom kognitiv svikt och demenssjukdomar.

Rapporten beaktar Socialstyrelsens riktlinjer (2017) om demensvård som en del i utredningen. Regeringens nya demensstrategi som antogs i januari 2025 är också en viktig del vars utgångspunkter är:

- Demenssjukdom inte är en del av det naturliga åldrandet. Ålder är en riskfaktor, men även personer som inte har nått hög ålder kan drabbas. Ny kunskap om möjligheter att förebygga risken för demenssjukdom behöver kunna omhändertas inom vården och omsorgen.
- Det ska vara möjligt att leva ett värdigt och meningsfullt liv med demenssjukdom, där tillgången till adekvat vård och stöd är viktigt. I dag är det möjligt att ställa diagnos tidigare i sjukdomsförloppet och fler behandlingsmetoder utvecklas.

Dessa riktlinjer och strategier är av vikt för att säkerställa att Norrtälje kommun följer de nationella och regionala riktlinjerna.

Nedan är en beskrivning av nuvarande verksamheter och insatser i Norrtälje kommun gällande demensvård. Följt av förslag på förbättringar.

Husläkarmottagningar: Husläkarmottagningarna ansvarar för att genomföra basala utredningar för kognitiv svikt och demenssjukdomar enligt avtal. Dessa utredningar inkluderar bland annat Mini Mental Test (MMT), MoCA och CT-röntgen, och är viktiga för att kunna ställa en tidig diagnos och ge rätt vård i ett tidigt stadium. Kunskap om kognitiv svikt och demenssjukdomar hos vårdpersonal är av vikt och är ett led i tidig upptäckt av demenssjukdom.

Kognitiv mottagning: Historiskt har Norrtälje haft en kognitiv mottagning på Norrtälje sjukhus som ansvarade för mer komplexa utredningar och stöd enligt avtal.

Denna mottagning är dock för närvarande inaktiv sedan 2023 på grund av brist på specialistkompetens. Detta innebär att invånare i kommunen i dagsläget måste åka till andra delar av Stockholms län för att få en fullständig utredning.

Biståndsbeslut: För förvaltningens myndighetsutövning är det viktigt att komma in i ett tidigt skede, annars kan det medföra vissa svårigheter att ändamålsenligt bedöma rätt insats för personer med demensdiagnos.

Förslag på förbättringar:

Säkerställa kompetens på husläkarmottagningar: För att säkerställa att tidiga tecken på kognitiv svikt och demens upptäcks i ett tidigt skede bör utbildning och kompetenshöjning inom demensvård säkerställas hos personal på husläkarmottagningarna. Ett förslag är att koppla en demenssjuksköterska på husläkarmottagningarna för att bistå med specialistkompetens i de basala utredningarna.

Aktivering av kognitiv mottagning: Förvaltningen har fört dialog med vårdbolaget Tiohundra AB som innehar avtal gällande kognitiv mottagning, och påbörjat åtgärder för uppstart av mottagningen.

Tiohundra AB har, enligt uppgift inlett rekrytering för att tillsätta läkartjänster och övrig personal till mottagningen. De planerar även att samarbeta med andra specialistmottagningar i andra delar av länet för att få bemanningsstöd och bygga upp kompetens inom geriatrik. Specialistläkare och ST-läkare inom vårdbolaget Tiohundra AB kommer också att vidareutbildas för att kunna arbeta utifrån specialistkompetens inom området kognitiv svikt för att ge invånare i Norrtälje en tillgänglig och nära vård.

Fortsatt hantering av den kognitiva mottagningen kommer ske mellan Kommunalförbundet och Tiohundra inom ramen för avtalsuppföljning, se vidare ärende KSON dnr 2025–252.

Samordning av insatser: För att förbättra tillgången till rätt vård och omsorg behövs husläkarmottagningarna och kognitiv mottagning utifrån deras resurser och kompetens på respektive nivå. Det kan också vara lämpligt att skapa ett mobilt demensteam som kan arbeta uppsökande och ge stöd till drabbade invånare i deras egna hem och på så sätt stärka upp tillgänglighet till en mer nära vård.

Demensteamet kan även vara ett stöd för utförare vid behov av specialistkunskap. Även en samordnande funktion av kognitiv svikt och demenssjukdomar i Norrtälje kommun kan vara av betydelse för utveckling, utbildning, samverkan och samarbete inom området demensvård i framtiden.

God och nära vård och omsorg:

Omställningen till en god och nära vård och omsorg bygger på personcentrerat förhållningssätt och utgår från den specifika personens behov. Lokal kännedom, närhet och tillgänglighet med möjlighet till stöd och hjälp i en omvärvande situation kan leda till god livskvalitet för både den drabbade personen och anhöriga.

Förvaltningens förbättringsförslag och utredningsförslag kan bidra till att vård och omsorg blir mer jämställt och jämlikt för invånarna i Norrtälje kommun.

Ekonomiska konsekvenser

Föreslagna utredningar har inga ekonomiska konsekvenser.

Barnperspektiv

Förslaget till beslut påverkar barn och unga genom att yngre personer kan drabbas av kognitiv svikt och demenssjukdomar. Den drabbade yngre personen kan vara förälder till minderåriga barn, stöd och hänsyn till barn behöver beaktas när familjens situation förändras.

Förvaltningens synpunkter

Regeringen avser i den nyantagna strategin "Varje dag räknas – Nationell demensstrategi 2025–2028" att utveckla demensvården.

Strategin bygger på två viktiga insikter:

- För det första är demenssjukdom inte en naturlig del av åldrandet, även om ålder är en betydande riskfaktor. Det innebär

att även yngre personer kan drabbas och att det behövs ett brett perspektiv på insatser och stöd.

- För det andra behöver vård och omsorgsverksamheter ta vara på den snabbt växande kunskapen om hur demenssjukdomar kan förebyggas och behandlas.

En viktig del i utvecklingen är att specialistvården bidrar med aktuell kunskap, följer forskningen och utbildar övriga delar av hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Förvaltningen delar Socialstyrelsens slutsats, att kompetenshöjning på alla nivåer är avgörande för att möta de utmaningar som demenssjukdomar innebär. Det underlättas av och förutsätter i viss mån enligt förvaltningen en samordnad satsning på fortbildning och fortsatt evidensbaserade arbetssätt.

I Norrtälje har en vårdcentral tilldelats uppdraget som Geografiskt samordningsansvarig vårdcentral, GSA. Det innebär ett särskilt ansvar för att samordna och säkerställa tillgången till primärvård inom ett definierat geografiskt område. Uppdraget omfattar att erbjuda vård till både listade och olistade patienter, särskilt vid akuta behov, samt att samverka med andra vårdgivare och samhällsaktörer. Syftet är att främja en jämlik, tillgänglig och behovsanpassad vård för invånarna i området. Inom Norrtälje kommun har Doktor.se tilldelats uppdraget som löper om två år i taget. Samverkan sker med Kommunens samordningsfunktion, KSA. KSA och GSA utgör tillsammans de lokala samordnande funktionerna för att säkerställa en sömlös, personcentrerad och sammanhållen vård och omsorg. Denna samordningsfunktion ger en ökad samsyn och samordning på lokal nivå av behov inom olika verksamheter som berör kognitiv svikt och demenssjukdomar.

Forskningen kring demenssjukdomar utvecklas i snabb takt. Nya diagnostiska metoder gör det möjligt att upptäcka sjukdomen i ett tidigare skede, vilket i sin tur ger möjlighet till tidigare insatser. Nya behandlingsmetoder och förebyggande strategier behöver integreras i vårdens strukturer för att kunna nå de individer som drabbas. Här spelar primärvården en central roll i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Ett tydligt mål för utvecklingen är att personer med demenssjukdom ska kunna leva ett värdigt och meningsfullt liv med tillgång till rätt vård och stöd. Det handlar både om individanpassade insatser och om att arbeta förebyggande för att minska risken för ohälsa. Därtill också ta hänsyn till anhöriga och deras behov av stöd och hjälp i en omvälvande situation. Här har förvaltningen goda förutsättningar att stödja anhöriga utifrån sitt väl uppbyggda anhörigstöd.

Föreslagna förbättringsåtgärder, samt utredningsförslagen om mobilt demensteam och funktion för samordning av kognitiv svikt och demensvård i Norrtälje kommunen, bidrar till förvaltningens nya styrmodell med strategisk inriktning om hållbar socialtjänst och god och nära vård. Verksamhetsplanen antogs på direktionen 2024-12-14 § 144.

Bilagor

1. Bilaga 1 Lokala utredningar av kognitiv svikt i Norrtälje kommun
2. Bilaga 2 Skrivelse angående minnesmottagningen
3. Bilaga 3 Namninsamling tillhörande skrivelse angående minnesmottagning
4. Bilaga 4 Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom
5. Bilaga 5 Varje dag räknas: Nationell demensstrategin 2025–2028
6. Bilaga 6 Fråga från Roslagens demensförening
7. Bilaga 7 Svar på skrivelse från Roslagens demensförening
8. Bilaga 8 Svar till Roslagens demensförening från Tiohundra AB
9. Bilaga 9 Vård och omsorg vid demenssjukdom – indikatorer.

Beslut skickas till

Region Stockholm (registrator.rlk@regionstockholm.se och registrator.hsf@regionstockholm.se)
Norrtälje kommun (kommunstyrelsen@norrtalje.se).